KOMMISSIONENS BESLUTNING

af 5. december 1984

om en procedure i henhold til EØF-traktatens artikel 85

(IV/30.307 — brandforsikring (D))

(Kun den tyske udgave er autentisk)

(85/75/EØF)

KOMMISSIONEN FOR DE EUROPÆISKE FÆLLESSKABER HAR —

under henvisning til traktaten om oprettelse af Det europæiske økonomiske Fællesskab,

under henvisning til Rådets forordning nr. 17 af 6. februar 1982, første forordning om anvendelse af bestemmelserne i traktatens artikler 85 og 86 (1), senest ændret ved akten vedrørende Grækenlands tiltrædelse, særlig artikel 3,

under henvisning til den begæring om negativattest samt den anmeldelse, som Verband der Sachversicherer e. V. i Køln, Forbundsrepublikken Tyskland, den 23. september 1982 indgav i henhold til artikel 2 og 4 i forordning nr. 17,

under henvisning til beslutning af 9. september 1983 om at indlede proceduren,

efter at have opfordret Verband der Sachversicherer e. V. til at fremsætte sine bemærkninger til Kommissionens klagepunkter i henhold til artikel 19, stk. 1, i forordning nr. 17 i forbindelse med forordning (EØF) nr. 99/63 af 25. juli 1963 om udtalelser i henhold til artikel 19, stk. 1 og 2 (2),

efter høring af Det rådgivende Udvalg for Kartel- og Monopolspørgsmål, og

ud fra følgende betragtninger:

A. Faktiske omstændigheder

(1) Verband der Sachversicherer e. V. i Køln indgav for alle eventualiteters skyld den 23. september 1982 til Kommissionen en begæring om negativattest samt en anmeldelse i henhold til artikel 2 og 4 i forordning nr. 17, der bl. a. vedrørte foreningens vedtagelse af præmiehenstillinger (juni 1980) med henblik på stabilisering og sanering af erhvervsbrand- og driftstabsforsikringer (bilag 1).

1. *Markedsstrukturen og virksomhederne*

(2) 1.1. Inden for erhvervsbrand- og driftstabsforsikring består det fælles marked af flere delmarkeder, der hver især svarer til de enkelte medlemsstaters territorium og er præget af et mere eller mindre varierende præmieniveau. En af de væsentligste grunde hertil er, at forsikringsmarkedet til trods for alle integrationsbestræbelser endnu i overvejede grad er reguleret af de forskellige medlemsstaters nationale lovgivning. Siden afskaffelsen af begrænsningerne for etableringsfriheden i forbindelse med direkte forsikring bortset fra livsforsikring, og Rådets direktiv af 24. juli 1983 (EFT nr. L 228 af 16. 8. 1973, s. 20), er der ikke sket væsentlige ændringer i denne situation.

(3) Heller ikke EF-Domstolens stadfæstelse af den frie udveksling af tjenesteydelser (første gang i van Binsbergen-dommen af 3. december 1974, sag nr. 33/74) har endnu i praksis ført til, at der inden for hele det fælles marked udelukkende drives erhvervsbrand- og driftstabsforsikring fra forsikringsselskabernes hjemsted. De brandforsikringsselskaber, der udøver virksomhed uden for deres hjemland, etablerer tværtimod filialer eller lokale datterselskaber i de andre medlemsstater (eller tredjelande).

(4) 1.2. I Forbundsrepublikken Tyskland findes der knap 17 brandforsikringsselskaber med hjemsted i andre EF-lande, der udøver virksomhed inden for erhvervsbrandforsikring via tyske filialer uden status som juridisk person, som i henhold til den tyske lovgivning vedrørende tilsyn med forsikringsvirksomhed behandles på lige fod med tyske selskaber.

(1) EFT nr. 13 af 21. 2. 1962, s. 204/62.
(2) EFT nr. 127 af 20. 8. 1963, s. 2268/63.

Alle disse EF-selskaber er medlemmer af den tyske brancheforening, Verband der Sachversicherer e. V. i Køln. De råder over en ret ubetydelig markedsandel, idet de ifølge de seneste tal tegner sig for under 3 % af de årlige bruttopræmieindtægter.

(5) I Tyskland findes der i alt 126 inden- og udenlandske brandforsikringsselskaber, der også udøver virksomhed inden for erhvervsbrand- og driftstabsforsikring. Dette betyder ikke, at alle disse selskaber med deres samlede forsikringskapacitet optræder som selvstændige udbydere på markedet for erhvervsbrand- og driftstabsforsikring (som såkaldte hovedassurandører eller eneassurandører). Der findes mange — navnlig mindre — forsikringsselskaber, der driver alle eller en stor del af deres forretninger inden for rammerne af coassuranceaftaler, hvor det er et andet — det ledende — forsikringsselskab, der forhandler forsikringsvilkår og præmiesatser. De deltagende forsikringsselskaber har således kun valget mellem enten at godkende de betingelser, det ledende forsikringsselskab har forhandlet sig frem til, eller give afkald på den pågældende forretning.

(6) De brandforsikringsselskaber fra andre EF-lande, der i Tyskland er repræsenteret ved filialer (uden status som juridisk person), er i vid udstrækning henvist til denne praksis. Disse selskaber driver næsten uden undtagelse erhvervsbrand- og driftstabsforsikring i form af co-assurance med et tysk forsikringsselskab som hovedassurandør. Det er derfor i vid udstrækning de tyske forsikringsselskaber på markedet, der varetager forhandlingerne af forsikringsvilkår og præmiesatser.

(7) I Forbundesrepublikken Tyskland udgør de årlige bruttopræmieindtægter i forbindelse med aftaler vedrørende tyske (dvs. beliggende i Tyskland) risici inden for erhvervsbrand- og driftstabsforsikring 2,4 mia DM. Heraf tegner det forsikringsselskab, som har den største markedsandel, sig for 12,74 %, de tre største forsikringsselskaber har tilsammen 36,67 %, de fem største tilsammen 50,95 % og de ti største tilsammen 73,80 %.

(8) 1.3. Det forekommer desuden rimeligt at gå ud fra det delmarked inden for hele det fælles marked, der kan afgrænses til Forbundsrepublikken Tyskland, da det her drejer sig om de tyske genforsikringsselskabers position inden for erhvervsbrand- og driftstabsforsikring. Også i Tyskland har lovgivningen ganske vist liberaliseret genforsikringsvirksomhed i overensstemmelse med Rådets direktiv af 25. februar 1964 om ophævelse af begrænsningerne i etableringsfriheden og den fri udveksling af tjenesteydelser inden for genforsikring og retrocession (EFT nr. 56 af 4. 4. 1964, Specialudgave 1963-1964 s. 123). De tyske tilsynsmyndigheder fører imidlertid indirekte også tilsyn med udenlandske genforsikringsselskaber. Gennem tilsynet med de tyske direkte tegnende forsikringsselskaber fører disse myndigheder nemlig også tilsyn med genforsikring. Har de indvendinger mod de deltagende genforsikringsselskabers finansielle forhold eller andre forhold, søger de via det direkte tegnende forsikringsselskab at få formindsket de tvivlsomme genforsikringsandele eller at få aftalerne ophævet. I et vist omfang gælder visse særlige kendetegn ved det tidligere nationale marked altså fortsat, hvilket til dels er forklaringen på, at tyske genforsikringsselskaber står så stærkt i Forbundsrepublikken Tyskland.

(9) 1.3.1. Med hensyn til de tyske og ikke-tyske selskaber, der driver genforsikringsvirksomhed på det tyske marked, må der sondres mellem de såkaldte professionelle genforsikringsselskaber, der så godt som udelukkende beskæftiger sig med genforsikring, og de forsikringsselskaber, der ud over direkte forsikring også driver genforsikring. Tallene for genforsikring (bruttopræmier inkl. tillæg) af tyske, erhvervsmæssige brand- og driftstabsrisici anslås at svinge mellem 1,2 og 1,9 mia DM om året, og der opgives hyppigst beløb på mellem 1,7 og 1,9 mia. Går man ud fra den forsigtige antagelse, at omsætningen på markedet udgør 1,7 mia DM, fremgår det af de af Kommisisonen indhentede oplysninger, at de 26 tyske professionelle genforsikringsselskaber, der beskæftiger sig med denne forsikringsbranche, tilsammen tegner sig for over to tredjedele af markedet.

(10) 1.3.2. De tyske professionelle genforsikringsselskaber har således tilsammen en overordentlig stærk position inden for forsikring mod erhvervsmæssige brand- og driftstabsrisici, der er beliggende i Tyskland. Der må her tages hensyn til, at de i et vist omfang må konkurrere med udenlandske genforsikringsselskaber, og at konkurrence mellem tyske genforsikringsselskaber (også de »ikke-profes-

sionelle«, der først og fremmest driver direkte forsikring) absolut er normalt. Det afgørende er her, at de mangfoldige forretningsforbindelser mellem de tyske professionelle genforsikringsselskaber, der dels skyldes, at de regelmæssigt samarbejder om afviklingen af genforsikringsaftaler indgået i form af coassurance, og dels, at de ofte videregiver en del af risikoen til andre genforsikringsselskaber (retrocession), absolut åbner mulighed for i spørgsmål af vital betydning at følge en ensartet adfærd over for forretningspartnerne, nemlig de direkte tegnende forsikringsselskaber.

2. *Stabiliserings- og saneringsforanstaltningerne samt deres baggrund*

(11) 2.1. Med hensyn til skadesforløb og præmieniveau har markedet for erhvervsmæssig brand- og driftstabsforsikring altid været præget af konjunktursvingninger. Således er skadesprocenten i Tyskland steget fra 72,1 % i 1978 til 93,4 % i 1979, medens den gennemsnitlige præmiesats for erhvervsbrandforsikringer faldt fra 1,93 % i 1973 til 1,08 % i 1979, altså med 44 %. Inden for driftstabsforsikring faldt de genemsnitlige præmiesatser i samme tidsrum endnu mere nemlig fra 2,93 % til 1,49 %. I de seneste fem år forud for vedtagelsen af de tyske stabiliserings- og saneringsforanstaltninger lå skades- og omkostningsprocenten tilsammen bestandigt over de samlede præmieindtægter (1976: 108,2 %, 1977: 113,4 %, 1978: 104,1 %, 1979: 125,4 %).

(12) I 1979, altså året før de vejledende præmier blev fastsat, nåede skadesprocenten alene — altså uden omkostningerne — inden for erhvervsbrand- og branddriftstabsforsikringer sit foreløbige højdepunkt med 93,4 % af præmieindtægterne. I de følgende år lå skadesprocenten på 93 % (1980), 91,1 % (1981) og 86,8 % (1982). Ifølge oplysningerne fra Verband der Sachversicherer e. V. (VdS) ligger skadesprocenten for 1983 på 97 %. De præmieforhøjelser, der blev foretaget i samme år, udgjorde 3,9 % (1979), 5,4 % (1980), 8,6 % (1981, 6,2 % (1982) og — ifølge VdS' skøn — ca. 2 % (1983). I intet af disse år var præmieindtægterne større end de udbetalte erstatninger og driftsomkostningerne.

(13) 2.2. En tilsvarende udvikling ses også i andre store industrilande, bl.a. i USA. Der anføres først og fremmest to grunde til, at forsikringsselskaberne til trods herfor ikke har reageret med at forhøje deres præmiesatser: For det første har forsikringsselskabernes øgede udbytte af deres kapitalanbringelser som følge af den høje rente kunnet opveje dette (den såkaldte Cash-Flow-Underwriting). For det andet udøver de fleste brandforsikringsselskaber som multibrancheselskaber eller gennem deres tilhørsforhold til en koncern samtidig virksomhed i flere erhvervsforsikringsbrancher og søger at øge deres omsætning inden for andre brancher, idet de over for erhvervslivet anvender brandforsikringspræmier, der ikke dækker omkostningerne. Dette er muligt, når de forsikringsaftaler, der indgås med samme kunde i andre brancher, giver selskabet en tilstrækkelig stor fortjeneste.

(14) 2.3. På grundlag af det forberedende arbejde, der blev udført i foreningens udvalg vedrørende erhvervsbrandforsikring, indgav den tyske assurandørforening, Verband der Sachversicherer e. V. (VdS) i Køln, som blandt sine medlemmer tæller næsten alle de brandforsikringsselskaber, der operer i Tyskland, ved en skrivelse af 21. maj 1980 til »Bundesaufsichtsamt für das Versicherungswesen« (det tyske forsikringstilsyn) og »Bundeskartellamt« (Monopoltilsynet) i henhold til paragraf 102 i den tyske monopollov anmeldelse om den planlagte »Vejledende henstilling med henblik på stabilisering og sanering af erhvervsbrand- og driftstabsforsikring« (jf. bilag 1). En del af disse præmiehenstillinger trådte i kraft i juni 1980 (pkt. I, IV og V), og henstillingerne som helhed trådte i kraft fra 1. august 1980. Efter VdS's eget udsagn har disse henstillinger ikke fået den af foreningen ønskede modtagelse hos alle medlemmerne.

(15) I henstillingerne skelnes der mellem foranstaltninger til stabilisering af forsikringsbestanden (I) og foranstaltninger til sanering af forsikringsbestanden (II og III). Ved saneringsforanstaltningerne er det tidspunktet for aftalernes ikrafttrædelse og forsikringssummens størrelse, der er lagt til grund.

For aftaler, der trådte i kraft i perioden 31. december 1980 til 30. december 1981 og med forsikringssummer på 50 mio DM og derover skulle præmiesatsen forhøjes med mindst 10 %. Såfremt skadesprocenten (dvs. størrelsen af udbetalte erstatninger i forhold til størrelsen af indbetalte præmier) for den pågældende forsikringsaftale i de seneste fem forsikringsår udgjorde mere end 150 %, skulle præmien forhøjes med mindst 20 %.

For aftaler, der trådte i kraft i perioden 31. december 1981 til 30. december 1982 og med forsikringssummer på 1 mio DM og derover, skulle præmiesatsen forhøjes med mindst 20 %. Såfremt skadesprocenten i de seneste fem forsikringsår udgjorde mere end 150 %, skulle præmien forhøjes med mindst 30 %.

(16) Ved forsikringer, der trådte i kraft efter 31. december 1982, skulle præmiesatsen beregnes efter de nye præmieretningslinjer — »Tarif 82« — der er gældende efter dette tidspunkt. (På dette punkt er henstillingen blevet erstattet af de nye præmieretningslinjer — Tarif 82 —, som ved VdS' cirkulære af 25. juni 1982 til medlemmerne trådte i kraft den 1. januar 1983. Disse præmieretningslinjer blev sammen med stabiliserings- og saneringshenstillingerne anmeldt til Kommissionen den 23. september 1982, men de er imidlertid ikke omfattet af den her omhandlede procedure).

(17) 2.4. De tyske genforsikringsselskaber, der i sagens natur har lige så stor interesse i et højere præmieniveau som de direkte tegnende selskaber, besluttede sig på daværende tidspunkt — på indtrængende anmodning fra Verband der Sachversicherer — til med virkning fra 1. januar 1981 at følge disse stabiliserings- og saneringshenstillinger ved at indføje en særlig »præmieberegningsklausul« i genforsikringsaftalerne (se bilag 2). I henhold til denne præmieberegningsklausul — som de tyske tilsynsmyndigheder har godkendt — skal en tarifering, der ikke er i overensstemmelse med principperne i stabiliserings- og saneringshenstillingerne, betragtes som underforsikring, når forsikringsbegivenheden er indtruffet. Den skadeserstatning, genforsikringsselskabet skal udbetale, reduceres i overensstemmelse hermed. Fire genforsikringsselskaber har overfor Kommissionen peget på, at de kun anvender denne præmieberegningsklausul i de genforsikringsaftaler, de har indgået med tyske forsikringsselskaber, men derimod ikke i de aftaler, de har indgået med forsikringsselskaber med hjemsted i andre lande, der via en tysk filial forsikrer risici, der er beliggende i Tyskland.

(18) 2.5. VdS' stabiliserings- og saneringshenstillinger har — første gang den 10. februar 1981 — været genstand for drøftelser i Bruxelles mellem repræsentanter for Kommissionen og repræsentanter for foreningen. Her drøftede man især spørgsmålet om, hvorvidt disse henstillinger og medlemmernes dertil knyttede adfærd i henhold til artikel 4 i forordning nr. 17 skulle anmeldes til Kommissionen. (Allerde året før, på et møde i Køln den 27. og 28. februar 1980 med deltagelse af repræsentanter for VdS havde Kommissionens repræsentanter peget på, at foreningen for at være på den sikre side burde anmelde gældende og fremtidige præmiehenstillinger eller -retningslinjer, idet de muligvis kunne være omfattet af EØF-traktatens artikel 85, stk. 1).

(19) I forlængelse af drøftelserne i Bruxelles den 10. februar 1981 tilbagebeviste Gesamtverband der Deutschen Versicherungswirtschaft e. V., der her også handlede på VdS' vegne, i en skrivelse af 25. februar 1981 de argumenter, Kommissionens repræsentanter havde fremsat for anvendelse af artikel 85, stk. 1. Gesamtverband henviste i denne forbindelse til en skrivelse, som generaldirektøren for konkurrence den 3. juli 1962 havde sendt generalsekretæren for »Comite Europeen des Assurances« (CEA) (se bilag 3). Allerede i sin 15. årsberetning (1962/63 — side 108) havde Gesamtverband omtalt denne skrivelse og offentliggjort den i bilag 4 indeholdte udtalelse herom. Under proceduren fastholdt også VdS det synspunkt, at foreningen uanset traktatens artikel 85 fortsat var berettiget til at vedtage henstillinger af den art, der var tale om med stabiliserings- og saneringshenstillingerne fra juni 1980.

(20) Kommissionen har indhentet oplysninger om anvendelsen af stabiliserings- og saneringshenstillingerne fra forskellige forsikringsselskaber i EF. I et tilfælde, hvor Kommissionens anmodning om oplysninger blev afvist, krævede den ved en beslutning af 9. december 1981 at få meddelt disse oplysninger under henvisning til, at disse henstillinger og en eventuel hertil knyttet samordning af forretningsmetoder mellem VdS's medlemmer muligvis var i strid med EØF-traktatens artikel 85, stk. 1. Denne beslutning er blevet retsgyldig og offentliggjort i *De Europæiske Fællesskabers Tidende* (nr. L 80 af 26. 3. 1982, s. 36).

(21) Kommissionen har anmodet VdS om oplysninger om det talmateriale, der ligger til grund for de beregninger, foreningen har foretaget af medlemmernes gennemsnitlige driftsomkostninger. Som svar på denne anmodning fremsendte VdS den skematiske oversigt over »Driftsomkostningsprocent ifølge undersøgelse fra 1980«, der findes i bilag 5. Samtidig anførte VdS, at der i de af foreningen beregnede mindstepræmiesatser var indregnet 25 %

omkostninger til administration/organisation og provision/kurtage, 5 % kontingent til brandvæsen samt 3 % fortjeneste.

B. EØF-traktatens artikel 85, stk. 1, finder anvendelse

(22) 3. I henhold til EØF-traktatens artikel 85, stk. 1, er alle aftaler mellem virksomheder, alle vedtagelser inden for sammenslutninger af virksomheder og alle former for samordnet praksis, der kan påvirke handelen mellem medlemsstater, og som har til formål eller til følge at hindre, begrænse eller fordreje konkurrencen inden for fællesmarkedet, uforenelige med fællesmarkedet og forbudt. Som anført i den beslutning, Kommissionen den 30. marts 1984 vedtog i en sag vedrørende forsikringsbranchen (sag nr. IV/30.804 — NUOVO CEGAM, EFT nr. L 99 af 11. 4. 1984, s. 29), kan de aftaler, vedtagelser eller former for samordnet praksis, der er omfattet af artikel 85, vedrøre såvel varer som tjenesteydelser. Artikel 85 finder derfor også anvendelse på forsikringsbranchen.

(23) 3.1. Verband der Sachversicherer e. V. (VdS) i Køln er en *sammenslutning af virksomheder i den i artikel 85, stk. 1, omhandlede betydning,* og er som selvstændig juridisk person omfattet af det i denne bestemmelse fastsatte forbud mod konkurrencebegrænsende vedtagelser.

Stabiliserings- og saneringshenstillingerne (juni 1980) er vedtaget af det i henhold til foreningens vedtægter kompetente organ, og de udgør en officiel viljeserklæring, som af foreningens ledelse inden for rammerne af dennes beføjelser er meddelt medlemmerne. Uanset at der ifølge henstillingernes ordlyd er tale om »vejledende« henstillinger, må de derfor sidestilles med en »vedtagelse« inden for en sammenslutning af virksomheder. Det er her tilstrækkeligt, at disse henstillinger er blevet meddelt foreningens medlemmer som en viljeserklæring, der er forudset i vedtægterne og vedtaget i overensstemmelse med denne.

(24) 3.2. Henstillingerne har til formål at *begrænse konkurrencen* inden for erhvervsbrand- og driftstabsforsikring på det fælles marked. Den omstændighed, at de kun vedrører risici beliggende i Tyskland, ændrer intet herved. For det berører også konkurrencen »inden for fællesmarkedet«, når efterspørgsel af en bestemt art — her efterspørgslen efter forsikring af tyske risici — er koncentreret i en medlemsstat.

(25) 3.2.1. At formålet var at begrænse konkurrencen, fremgår helt klart af ordlyden af disse henstillinger, der alt efter omstændighederne fastsætter en forhøjelse af præmiesatserne med 10 %, 20 % eller 30 %. I henhold til artikel 85, stk. 1, er det her ikke afgørende, om målet med henstillingen er blevet opfyldt i alle de tilfælde, der kan komme i betragtning. Det er her tilstrækkeligt, at VdS' beslutning, der blev truffet i overensstemmelse med alle de i Forbundsrepublikken Tyskland gældende formelle krav og offentliggjort med stor bekostning, har til formål at begrænse konkurrencen mærkbart. Det må her tages i betragtning, at alle de 126 forsikringsselskaber, der driver erhvervsbrandforsikring på det tyske marked, er medlemmer af VdS.

(26) 3.2.2. Beslutningernes konkurrencebegrænsende virkninger er blevet væsentligt forstærket ved, at de tyske genforsikringsselskaber er gået ind på at følge stabiliserings- og saneringshenstillingerne ved med virkning fra 1. januar 1981 at indføje en speciel »præmieberegningsklausul« (jf. nr. (17)) i genforsikringsaftalerne. Denne konstatering er baseret på, at de tyske professionelle genforsikringsselskaber som nævnt ovenfor (nr. (8 til 10)) står meget stærkt på markedet. Kun deres stærke stilling på markedet kan forklare den ensartede adfærd, de tyske genforsikringsselskaber fra januar 1981 udviste ved ensartet at anvende denne »præmieberegningsklausul«, uden at det var nødvendigt for dem at indhente oplysninger om, hvilken holdning de andre genforsikringsselskaber på markedet indtog hertil, og uden at de behøvede at nære frygt for en formindskelse af deres markedsandel.

(27) Som følge af deres stærke stilling på markedet havde de tyske professionelle genforsikringsselskaber siden 1. januar 1981 været i stand til gennem den ensartede anvendelse af en særlig »præmieberegningsklausul« i genforsikringsaftalerne at øve pres på de direkte tegnende forsikringsselskaber for derved at tvinge dem til at følge VdS's konkurrencebegrænsende saneringshenstillinger. Dette gælder navnlig i forholdet til de forsikringsselskaber, der gan-

ske vist ikke formelt har taget afstand fra foreningens saneringshenstillinger, men som i praksis af forretningspolitiske årsager ikke havde nogen særlig grund til at følge henstillingerne.

(28) 3.2.3. Den begrænsning af konkurrencen, som er formålet med VdS's stabiliserings- og saneringshenstillinger, og som blev forstærket af genforsikringsselskabernes adfærd, kan ikke retfærdiggøres med, at de tyske tilsynsmyndigheder har givet deres samtykke både til foreningens vedtagelse af saneringshenstillingerne og til genforsikringsselskabernes beslutning om at anvende »præmieberegningsklausulen«. Det forhold, at nationale myndigheder af årsager, der ud fra et nationalt synspunkt kan være indlysende, udtrykkeligt eller stiltiende har godkendt de deltagende virksomheders adfærd, udelukker ikke, at der er tale om overtrædelse af EØF-traktatens konkurrenceregler. Heller ikke den omstændighed, at Kommissionen i henhold til EØF-traktaten og forordning nr. 17 (artikel 10, stk. 2) har pligt til at gennemføre procedurerne i forbindelse med konkurrencereglerne i nært og løbende samarbejde med medlemsstaternes kompetente myndigheder, er noget holdbart argument. I sin fortolkning og anvendelse af konkurrencereglerne skal Kommissionen naturligvis sørge for, at der ikke opstår en situation, hvor økonomisk-politiske beslutninger truffet af nationale myndigheder tilsidesættes uden tvingende grund. Når der imidlertid som i den konkrete sag foreligger en klar overtrædelse af centrale bestemmelser i EF's konkurrenceret, kan en eventuel konflikt i henhold til EF-Domstolens retspraksis kun løses således, at EF-retten får forrang.

(29) 3.3. At disse stabiliserings- og saneringshenstillinger desuden kan *påvirke samhandelen mellem medlemsstater,* fremgår først og fremmest af, at de også var rettet til de brandforsikringsselskaber med hjemsted i andre EF-lande, der er medlemmer af foreningen. Det er i denne forbindelse uvæsentligt, om disse ikke-tyske forsikringsselskaber udøver virksomhed i Tyskland som hovedassurandører eller eneassurandører, eller om de kun deltager i co-assuranceforretninger. I førstnævnte tilfælde er disse selskaber direkte omfattet af henstillingerne og direkte underlagt deres virkninger. I det andet tilfælde kan henstillingerne få indirekte virkninger for disse co-assuranceforretningers rentabilitet og for viljen til at deltage i sådanne forretninger som følge af den indflydelse, der udøves af den tyske hovedassurandør, som ifølge henstillingerne har hovedansvaret for den fastlagte forhøjelse af præmiesatserne i eksisterende aftaler. Dette ville i øvrigt også gælde for de brandforsikringsselskaber med hjemsted i andre EF-lande, der ikke er medlemmer af VdS, såfremt de udelukkende eller hovedsagelig driver forsikring i Tyskland som co-assurandører.

(30) 3.3.1. De ikke-tyske brandforsikringsselskaber, som driver forsikring i Forbundsrepublikken Tyskland, deltager i samhandelen og det økonomiske samkvem mellem medlemsstater. Dette ændres på ingen måde af de bestemmelser om filialer i den tyske forsikringstilsynslov, som Kommissionen dog ikke finder forenelige med den i EØF-traktatens artikel 59 omhandlede frie udveksling af tjenesteydelser (jf. sag 107/84). Med undtagelse af de tilfælde, der er omhandlet i Rådets direktiv om co-assurance af 30. maj 1978 ([1]), må de i henhold til disse bestemmelser kun udøve virksomhed i Forbundsrepublikken Tyskland, når de her er repræsenteret ved en filial (uden status som juridisk person). Den tyske lovgiver har ganske vist ret til at sidestille filialer af udenlandske selskaber med selvstændige tyske selskaber. Dette bevirker dog ikke, at disse filialer dermed bliver selskaber, der er hjemmehørende i denne medlemsstat og har status som selvstændige juridiske personer i den i EØF-traktatens artikel 85 ff omhandlede betydning.

(31) Heroverfor kan ikke indvendes, at de tjenesteydelser, som er det centrale i et forsikringsselskabs virksomhed, nemlig dækning af bestemte skadesrisici, præsteres inden for tyske grænser. Det er ganske vist rigtigt, at forsikringerne tegnes gennem den indenlandske agent, at der i indenlandsk sammenhæng må være visse finansielle garantier for den udenlandske assurandørs opfyldelse af sine kontaktlige forpligtelser, og at det udenlandske forsikringsselskabs eventuelle ydelser ofte præsteres ved hjælp af midler fra indenlandske finansielle kilder. Det afgørende er imidlertid, at den egentlige forsikringsforretning — den bindende overtagelse af en bestemt risiko mod betaling af forsikringspræmien — kun har virkning for og over for det udenlandske forsikringsselskab (der repræsenteres af den

([1]) EFT nr. L 151 af 7. 6. 1978, s. 25.

indenlandske generalagent). Desuden må det fastholdes, at en filial ud fr et konkurrenceretligt synspunkt må betragtes som det udenlandske forsikringsselskabs forlængede arm.

Det er i denne forbindelse meget betegnende, at Kommissionen, når den under denne procedure har udbedt sig oplysninger, adskillige gange har fået foreløbige oplysninger, hvorom de pågældende tyske filialer først måtte konferere med selskabets ledelse i udlandet.

(32) En filial er langt mere end et datterselskab afhængig af den goodwill, der omgærder det udenlandske forsikringsselskab, som står bag filialen. Filialen får ofte til opgave at forsikre indenlandske datterselskaber af udenlandske forsikringstagere, som har indgået aftale om transnationale forsikringsprogrammer med det udenlandske selskab. Det udenlandske forsikringsselskabs ledelse fastlægger ikke blot filialens forretningspolitik inden for dens virksomhedsområde, men det overskud, der optjenes i indlandet, tilflyder i sidste ende også det udenlandske forsikringsselskab, og ved vedvarende underskud i indlandet må det udenlandske selskab forny de finansielle midler, filialen har til rådighed, ved hjælp af sine udenlandske finansielle kilder. Endelig — og dette er det afgørende argument — er de offentligretlige forskrifter i den nationale forsikringstilsynslovgivning ikke til hinder for, at det udenlandske forsikringsselskab som følge af de af filialen afsluttede forsikringsaftaler får privatretlige rettigheder og forpligtelser. I betragning af alle disse omstændigheder ville det være unaturligt at antage, at forsikringsselskaber med filialer i andre EF-lande ikke tager del i det økonomiske samkvem mellem disse lande og deres hjemland.

(33) 3.3.2. De af Verband der Sachversicherer udarbejdede præmiehenstillinger, kan påvirke samhandelen mellem medlemsstater mærkbart, også selv om de ikke-tyske forsikringsselskaber i EF har en forholdsvis lille andel af det tyske marked (under 3 % af de bogførte bruttopræmieindtægter). Der vil altid være tale om, at samhandelen mellem medlemsstater kan blive påvirket, når en konkurrencebegrænsende foranstaltning berører næsten hele den samhandel mellem medlemsstaterne, der for øjeblikket kan konstateres, eller som — uden denne konkurrencebegrænsning — kan udvikle sig inden for en overskuelig fremtid.

(34) Selv om der — som i det foreliggende tilfælde — på grundlag af de faktiske og retlige omstændigheder, der er bestemmende for omfanget af samhandelen mellem medlemsstaterne, kun kan konstateres eller forventes svage handelsstrømme, kan det ikke — med hensyn til spørgsmålet om, hvorvidt der er tale om en mærkbar påvirkning — deraf udledes, at det er tilladt at træffe foranstaltninger, som tager sigte på at påvirke disse handelsstrømme med det formål at svække konkurrencen. Det er under disse omstændigheder uden særlig betydning, hvilken andel de udenlandske brandforsikringsselskaber i EF, der er medlemmer af Verband der Sachversicherer, har af det tyske marked. Det står nemlig fast, at denne markedsandel omfatter det samlede omfang af Forbundsrepublikken Tysklands økonomiske samkvem med andre medlemsstater inden for erhvervsbrandforsikring, og at der faktisk endnu ikke inden for en overskuelig fremtid kan forventes nogen nævneværdig tilgang af nye konkurrenter med hjemsted i andre EF-lande.

(35) 3.3.3. Desuden må man gå ud fra, at VdS' præmiehenstillinger i forbindelse med de tyske genforsikringsselskabers anvendelse af præmieberegningsklausulen kunne få en markedsafskærmende virkning og således vanskeliggøre den økonomiske integration af fællesmarkedet, som EØF-traktaten tager sigte på. Det må i denne forbindelse fasholdes, at også de brandforsikringsselskaber i EF, som udøver virksomhed i Forbundsrepublikken Tyskland uden at have hjemsted her, var udsat for det pres, de tyske genforsikringsselskaber udøvede gennem deres anvendelse af en »præmieberegningsklausul«. Som det fremgår af punkt 1.2. (nr. (6)) udøver disse selskaber næsten uden undtagelse størstedelen af deres forsikringsvirksomhed inden for erhvervsbrand- og driftsabforsikring i form af coassurance med et tysk forsikringsselskab som hovedassurandør. De blev derfor også berørt af »præmieberegningsklausulen«, når de selv tegnede genforsikring hos udenlandske genforsikringsselskaber, f.eks. i deres eget hjemland, eller hos tyske genforsikringsselskaber, der ikke anvendte denne klausul over for dem (jf. nr. (17) ovenfor). De af dem indgåede genforsikringsaftaler indeholdt ganske vist ikke den i Tyskland gældende præmieberegningsklausul. Denne klausul havde ikke desto mindre over for dem en konkurrencebegrænsende virkning, nemlig via den tyske hovedassurandør, såfremt denne tegner genforsikring hos tyske professionelle genforsikringsselskaber. I

betragtning af de tyske genforsikringsselskabers stærke stilling på markedet, kan man gå ud fra, at dette normalt vil være tilfældet.

(36) At der under disse omstændigheder kunne være tale om en afskærmning af markedet, fremgår af, at forsikringsselskaber i andre EF-lande, som ved dækning af betydelige risici hovedsagelig er henvist til samarbejde med tyske hovedassurandører, i denne forbindelse ikke kunne tilbyde gunstigere præmiesatser end deres tyske konkurrenter, for måske på denne måde at trænge bedre ind på markedet. inden for rammerne af den frie udveksling af tjenesteydelser, som Kommissionen mente allerede var til stede (jf. sag 107/84 — nr. 30 ovenfor), måtte betydelige brandforsikringsselskaber i andre EF-lande ganske vist være i stand til ved afgivelse af sådanne tilbud at optræde som hovedassurandører. Rent faktisk kan de dog ikke udøve virksomhed som hovedassurandører i Forbundsrepublikken Tyskland — heller ikke under de lempeligere betingelser i Rådets direktiv om co-assurance af 30. maj 1978 (jf. nr. 30 ovenfor) — medmindre de, ligesom tidligere, er underkastet de restriktive bestemmelser om filialer i den tyske forsikringstilsynslov.

C. EØF-traktatens artikel 85, stk. 3, finder ikke anvendelse

(37) 4. I henhold til artikel 85, stk. 3, kan bestemmelserne i artikel 85, stk. 1, erklæres uanvendelige på

— enhver aftale eller kategori af aftaler mellem virksomheder,

— enhver vedtagelse eller kategori af vedtagelser inden for sammenslutninger af virksomheder, og

— enhver samordnet praksis eller kategori heraf,

som bidrager til at forbedre produktionen eller fordelingen af varerne eller til at fremme den tekniske eller økonomiske udvikling, samtidig med at de sikrer forbrugerne en rimelig andel af fordelen herved, og uden at der:

a) pålægges de pågældende virksomheder begrænsninger, som ikke er nødvendige for at nå disse mål, eller

b) gives disse virksomheder mulighed for at udelukke konkurrencen for en væsentlig del af de pågældende varer.

(38) 4.1. I medfør af artikel 4, stk. 1, andet punktum, i forordning nr. 17 kan Kommissionen først afgive en erklæring i henhold til traktatens artikel 85, stk. 3, vedrørende de omstridte aftaler, vedtagelser eller former for samordnet praksis, når disse er anmeldt til denne. Desuden kan kravet om anmeldelse ikke fraviges i henhold til artikel 4, stk. 2, nr. 1 i forordning nr. 17. I henhold til denne bestemmelse finder stk. 1 ikke anvendelse på aftaler, vedtagelser og samordnet praksis, såfremt der heri kun deltager virksomheder fra en medlemsstat, og den pågældende aftale, vedtagelse eller samordnede praksis ikke vedrører indførsel eller udførsel mellem medlemsstater. I betragtning af, at stabiliserings- og saneringshenstillingerne blev vedtaget af en sammenslutning af virksomheder, som blandt sine medlemmer tæller brandforsikringsselskaber med hjemsted i andre EF-lande, er betingelserne for anvendelse af denne undtagelsesbestemmelse ikke opfyldt. At disse ikke-tyske forsikringsselskaber udøver virksomhed i Forbundsrepublikken Tyskland gennem deres filialer her ændrer intet derved. I denne forbindelse henvises til pkt. B 3.3 (nr. 30)-32)).

(39) 4.2. For tidsrummet efter den 23. september 1982, hvor disse henstillinger blev anmeldt til Kommissionen, kan der ikke afgives en erklæring i henhold til artikel 85, stk. 3, fordi betingelserne herfor ikke er opfyldt. Stabiliserings- og saneringshenstillingerne kunne nemlig ikke bidrage til at forbedre de af brandforsikringsselskaberne præsterede tjenesteydelser.

4.2.1. VdS har som sit vigtigste argument anført, at de skadesstatistikker, som er til rådighed for de enkelte selskaber, langt fra er tilstrækkelige til at beregne præmierne korrekt, og det er sådan set også rigtigt. Heraf kan imidlertid ikke udledes, at en af foreningen vedtaget henstilling til at forhøje præmierne med 10, 20 eller endog 30 % udgør en foranstaltning, der kan forbedre de af forsikringsbranchen præsterede tjenesteydelser. Det er tilstrækkeligt at henvise til, at præmieniveauet på grund af en alt for hård konkurrence var blevet holdt kunstigt nede, og at alle forsikringsselskaber af driftsøkonomiske årsager havde en klar interesse i at forbedre deres ind-

tjening. En sådan driftsøkonomisk interesse findes — navnlig under en konjunkturafmatning — i alle brancher og kan ikke i sig selv være en tilstrækkelig grund til at tillade konkurrencebegrænsninger.

(40) 4.2.2. Selv om det er rigtigt, at det er selve formålet med skadesforsikring og lovgivningen herom at sikre, at alle forsikringsaftaler til enhver tid kan opfyldes under hensyntagen til det såkaldte brancheadskillelsesprincip, ændrer det ikke noget ved ovennævnte konstatering. Det er naturligvis rigtigt, at forsikringstagerne i rimelig grad må beskyttes mod useriøse og ansvarsløse forsikringsselskaber. Dette gælder i hvert fald i det omfang, de ikke er i stand til på egen hånd at udvælge økonomisk sunde forsikringsselskaber til at varetage deres forsikringsinteresser. Heraf kan imidlertid ikke udledes, at den generelle forhøjelse af præmieniveauet må betragtes som et middel til at forbedre forsikringsbranchens tjenesteydelser, således at der i henhold til artikel 85, stk. 3, kan gives dispensation fra forbudet mod konkurrencebegrænsninger.

(41) 4.2.2.1. Således som det blev understreget af Domstolen (Dom af 13. juli 1966, sag nr. 56 og 58/64 — Grundig-Consten, Slm. 1965-1968, side 245, 261), er det ikke enhver foranstaltning med positive virkninger for de deltagende virksomheders aktiviteter, der kan betragtes som en forbedring af den økonomiske udvikling i den i artikel 85, stk. 3, omhandlede betydning. Det er tværtimod nødvendigt at foretage en afvejning mellem de heraf følgende skadelige virkninger for konkurrencen og de heraf følgende forbedringer. Foranstaltningerne må navnlig føre til mærkbare, objektive fordele, der kan opveje deres skadelige virkninger for konkurrencen.

(42) 4.2.2.2. Denne betingelse opfyldes ikke af de stabiliserings- og saneringshenstillinger, der er vedtaget af VdS. Henstillingerne er med den tilsigtede generelle forhøjelse af præmieniveauet langt mere vidtrækkende, end hvad der kan anses for at være et rimeligt samarbejde mellem skadesforsikringsselskaber, der i fællesskab vurderer skadesstatistikker og gennem dette samarbejde søger at få fastlagt praktiske retningslinjer for udformningen af forsikringsaftaler. Dette skyldes ikke blot, at den generelle forhøjelse på 10, 20 eller 30 % på ingen måde tager hensyn til de enkelte forsikringsselskabers omkostnings- og indtjeningssituation. Allerede det forhold, at forhøjelsen bygger på princippet om fastsættelse af bruttopræmier, således at der uden hensyntagen til de enkelte selskabers omkostnings- og indtjeningssituation foreskrives generelle driftsomkostnings- og avancetillæg i form af en fast procentsats af de statistiske erstatningsudgifter (inkl. sikkerhedstillæg), viser, at der er tale om for vidtgående foranstaltninger.

(43) En sammenligning af de omkostningselementer (jf. nr. (21)), VdS har lagt til grund ved beregningen af bruttopræmierne, med de driftsomkostningsprocenter, der er anført i bilag 5 (den sidste af de undersøgelser, VdS gennemførte i 1980), viser helt klart, at der med hensyn til størrelsen af driftsomkostningerne er betydelige forskelle mellem de enkelte virksomheder, som også burde komme til udtryk i de enkelte selskabers tariffer. Når det i andre tingsforsikringsbrancher er muligt for de enkelte selskaber at anvende differentierede tariffer, der er baseret på kollektivt beregnede erstatningsomkostninger og individuelt beregnede driftsomkostningstillæg, forekommer der ikke at være nogen rimelig grund til, at ikke også brandforsikringsselskaberne kan nøjes med at samarbejde om beregningen af de forventede erstatningsomkostninger.

(44) 4.2.2.3. I det tilfælde, hvor enkelte forsikringsselskaber ikke skulle være i stand til til enhver tid at opfylde de af dem indgåede forsikringsaftaler, fordi de til trods for en negativ udvikling i deres samlede økonomiske situation ikke har taget tilstrækkeligt hensyn til deres driftsomkostninger, vil dette problem altid kunne løses ved, at tilsynsmyndighederne gør brug af de muligheder, de har for at gribe ind. Under alle omstændigheder forekommer sådanne indgreb at være et mindre onde i sammenligning med et »konvojsystem«, hvor urentabelt arbejdende forsikringsselskaber holdes oven vande på almenhedens bekostning, medens de effektivt arbejdende selskaber i branchen opnår tilsvarende højere fortjenester (herunder også kapitalafkast).

D. Artikel 3, stk. 1 i forordning nr. 17 finder anvendelse

(45) 5. Af de under B. og C. anførte grunde må Kommissionen fastslå, at der foreligger en overtrædelse af EØF-traktatens artikel 85. På grundlag af sagens ovennævnte omstændigheder (nr. 14)-16)) må man gå ud fra, at de omtvistede henstillinger kun har været gældende i tidsrummet fra 1. juni 1980 til 31. december 1982. I betragtning af den opfat-

telse af retstilstanden, VdS i løbet af proceduren konstant har givet udtryk for, kan der imidlertid ikke herske nogen rimelig tvivl om, at denne forening også i fremtiden kan tænkes at ville udarbejde lignende henstillinger, hvis det ikke gøres foreningen klart, at den af Kommissionen kritiserede adfærd er i strid med artikel 85. Med henblik herpå finder Kommissionen det nødvendigt at fastlægge de grænser, der følger af denne bestemmelse for forsikringsselskabers indbyrdes samarbejde på det område, anmeldelsen vedrører —

VEDTAGET FØLGENDE BESLUTNING:

Artikel 1

De af Verband der Sachversicherer e.V. vedtagne henstillinger med henblik på stabilisering og sanering af erhvervsbrand- og branddriftstabsforsikring (juni 1980) indebærer en overtrædelse af artikel 85, stk. 1, i traktaten om oprettelse af Det europæiske økonomiske Fællesskab.

Artikel 2

Der kan ikke meddeles negativattest i henhold til artikel 2 i forordning nr. 17 eller indrømmes fritagelse i henhold til EØF-traktatens artikel 85, stk. 3, for de artikel 1 omhandlede henstillinger.

Artikel 3

Denne beslutning er rettet til Verband der Sachversicherer e.V. i Køln (Forbundsrepublikken Tyskland), Riehler Straße 36.

Udfærdiget i Bruxelles, den 5. december 1984.

På Kommissionens vegne

Frans ANDRIESSEN

Medlem of Kommissionen

BILAG 1

Vejledende henstillinger med henblik på stabilisering og sanering af erhvervsbrand- og branddriftstabsforsikring — juni 1980

I. *Stabilisering af forsikringsbestanden:*

1. For aftaler, der er omfattet af »principperne« (1), ændres de gældende præmiesatser kun, når dette er nødvendigt som følge af objektive ændringer i tariferingselementerne.
2. Der indgås ikke flerårige aftaler, og eksisterende aftaler forlænges ikke for flere år (nr. IV (2) i »principperne« (1)).

II. *Sanering af forsikringsbestanden:*

1. For aftaler, der trådte i kraft i perioden 31. december 1980 til 30. december 1981 og med forsikringssummer på mindst 50 mio DM forhøjes den gældende præmiesats med mindst 10 %. Såfremt der i de seneste fem forsikringsår i forbindelse med en aftale er udbetalt erstatninger, der udgør mere end 150 % af de indbetalte præmier (skadesprocent), forhøjes præmiesatsen med mindst 20 %.

   Der kan indgås aftaler med en løbetid på højst to år.

2. For aftaler, der trådte i kraft i perioden 31. december 1981 til 30. december 1982 og med forsikringssummer på 1 mio DM og derover, forhøjes den gældende præmiesats med mindst 20 %. Såfremt der i de seneste fem forsikringsår i forbindelse med en aftale er udbetalt erstatninger på mere end 150 % af de indbetalte præmier (skadesprocent), forhøjes præmiesatsen med mindst 30 %.

   Aftalens løbetid kan ikke forlænges med mere end et år ad gangen.

3. For aftaler, der er trådt i kraft efter den 31. december 1982 tilpasses præmiesatsen til de på indgåelsestidspunktet gældende præmieretningslinjer.
4. For aftaler, der er tariferet i overensstemmelse med tariferingskommissionens henstillinger, finder nr. 1 og 2 ikke anvendelse. De skal ligesom hidtil forelægges tariferingskommissionen.
5. Ved tillægsforsikringer anvendes den i henhold til grundaftalen gældende præmiesats.

III. Med henblik på tilpasning af præmierne i henhold til denne henstilling opsiges flerårige aftaler ved forsikringsbegivenhedens indtrædelse, såfremt den erstatning, der udbetales, er større end den årlige præmie, der betales i henhold til aftalen, eller der i de seneste fem forsikringsår er udbetalt erstatninger, der overstiger 150 % af de indbetalte præmier (skadesprocent).

IV. Såfremt intet andet gælder i henhold til I-III, finder »principperne« (1) og cirkulærerne vedrørende disse principer (F-GR-cirkulærer) anvendelse. Dette gælder navnlig for:

— nye forsikringsaftaler (nr. III i »principperne« (1))
— nye aftaler med en forsikringssum på 50 mio DM og derover skal forelægges tariferingskommissionen
— aftalernes øvrige indhold (nr. IV i »principperne« (1))
— forespørgsler og indhentning af oplysninger (nr. VIII i »principperne« (1))
— underretning af selskabets ledelse (nr. X i »principperne« (1)).

Ved co-assurance underretter hovedsassurandøren de deltagende forsikringsselskaber om de påtænkte foranstaltninger og indhenter disses samtykke.

V. Denne henstilling skal i tvivlstilfælde fortolkes således, at den stabilisering og sanering af forsikringsvirksomheden, der er formålet hermed, ikke bringes i fare«.

---

(1) Principper vedrørende tarifering af erhvervsbrand- og branddriftstabsrisici af 3. februar 1977.

BILAG 2

Præmieberegningsklausul

1. Cedenten behandler de erhvervsbrand- og branddriftstabsforsikringer og risici beliggende i Tyskland, der er omfattet af genforsikringsaftalen, (samt de overtagne fakultative forretninger), i overensstemmelse med de af Verband der Sachversicherer e. V. til enhver tid vedtagne »Præmieretningslinjer for erhvervsbrand- og branddriftstabsforsikring« og »Vejledende henstillinger med henblik på stabilisering og sanering af erhvervsbrand- og branddriftstabsforsikring«.

2. Reassurandøren sikrer sig, at stk. 1 er overholdt, når der i forbindelse med en brand- og/eller branddriftstabsforsikring er indtrådt en skade, der for 100 % af brand- og/eller branddriftstabspolicen beløber sig til 1 mio DM eller derover.

3. Er bestemmelsen i stk. 1 ikke overholdt, behandler reassurandøren ved forsikringsbegivenhedens indtræden denne undertarifering som en underforsikring, og reassurandørens ydelser formindskes proportionalt hermed. Cedentens dækning af den samlede, obligatoriske genforsikringsandel kan imidlertid ikke overstige et beløb svarende til et selvbehold for den pågældende genforsikringsaftale, der ligger til grund for maksimeringen. Denne yderligere hæftelse kan ikke afdækkes hos andre genforsikringsselskaber.

4. Såfremt der opstår tvivl om størrelsen af den præmie, der i henhold til aftalen skal beregnes i overensstemmelse med stk. 1, indhentes udtalelse fra Verband der Sachversicherer e. V.'s tariferingskommission, der træffer den endelige afgørelse.

5. Gennemførelsen af ovennævnte bestemmelser indgår i forhandlingerne om denne genforsikringsaftales forlængelse den 1. januar hvert år.

BILAG 3

Oversættelse

Orig. fransk

Genpart

Det europæiske økonomiske Fællesskab
Kommissionen
Generaldirektoratet for konkurrence

Bruxelles, den 3. juli 1962

Til hr. Favre,

Deres skrivelse, der var stilet til hr. von der Groeben og vedrørte forordning nr. 17, er i mellemtiden nået frem til mig.

Uden at foregribe en senere undersøgelse af hele spørgsmålet i forbindelse med anvendelse af konkurrencereglerne på forsikringsbranchen, vil jeg gerne give følgende svar på de to spørgsmål, De rejste i Deres skrivelse.

1. Med hensyn til aftaler, der indgås mellem forsikringsselskaber med det formål at samle statistiske oplysninger, må man efter min opfattelse drage omsorg for, at sådanne aftaler generelt ikke har til formål at begrænse, fordreje eller hindre konkurrencen inden for Fællesskabet, idet der, såfremt denne almindelige udbredelse af statistiske oplysninger fører til en ensartet tarif, kunne være tale om, at aftalen indirekte tager sigte på at begrænse konkurrencen mellem de forsikringsselskaber, der deltager i den pågældende aftale.

2. Med hensyn til anmeldelse af aftaler kan der i henhold til artikel 4, stk. 2, nr. 1, i forordning nr. 17 kun ses bort fra kravet om anmeldelse, når der i den pågældende aftale kun deltager virksomheder, som er hjemmehørende i en enkelt medlemsstat, og såfremt aftalerne hverken vedrører indførsel eller udførsel mellem medlemsstater. EF-landenes forsikringstilsynslovgivning foreskriver generelt, at de udenlandske selskaber, som ønsker at udøve virksomhed på en medlemsstats område, har pligt til at konstituere sig som et selskab, der er underlagt den nationale lovgivning, eller udnævne en repræsentant med statsborgerskab i den medlemsstat, hvor den pågældende forsikringsvirksomhed skal udøves. De forskellige forsikringsselskaber, der udøver virksomhed inden for en bestemt medlemsstat, vil således være hjemmehørende i denne medlemsstat, hvilket åbner mulighed for anvendelse af artikel 4, stk. 2, nr. 1, i forordning nr. 17.

Med venlig hilsen

Generaldirektøren for konkurrence
p.g.v. P. VERLOREN VAN THEMAAT

BILAG 4

Uddrag af Gesamtverband der Deutschen Versicherungswirtschaft e.V.'s 15. årsberetning 1962/63 (side 108)

3. *Indlandsstatus for afdelinger af udenlandske selskaber*

Der er åbenbart påny rejst tvivl om, hvorvidt afdelinger af udenlandske selskaber sidestilles med indenlandske selskaber i artikel 4, stk. 2, nr. 1, i forordning nr. 17.

I vor foregående årsberetning (1) bekendtgjorde vi Kommissionens meddelelse om, at afdelinger af udenlandske selskaber kan sidestilles med indenlandske selskaber og dermed være omfattet af artikel 4, stk. 2, nr. 1, i forordning nr. 17, således at kravet om anmeldelse bortfalder for aftaler, der inden for den pågældende medlemsstat indgås med deltagelse af afdelinger af udenlandske selskaber etableret i indlandet.

Der er nu overvejelser fremme om kun at lade dette gælde i de tilfælde, hvor et udenlandsk selskab er repræsenteret ved et selskab, der er underlagt den indenlandske lovgivning, og som er etableret med henblik herpå (selvstændigt datterselskab), men ikke i de tilfælde, der er mest fremherskende i Tyskland, hvor det udenlandske selskab er repræsenteret ved en »generalagent«. Denne betragtning er udelukkende baseret på det civilretlige synspunkt, at agenten handler som agent og ikke på egne vegne, og at de rettigheder og pligter, de af ham indgåede aftaler afføder, tilfalder det udenlandske selskab, han repræsenterer, således at rent indenlandske aftaler derved får karakter af »aftaler mellem selskaber hjemmehørende i flere medlemsstater« og derfor er omfattet af anmeldelsespligten.

Dette er imidlertid ikke i overensstemmelse med de faktiske forhold i branchen. Der er her tale om rent indenlandske aftaler, som udenlandske selskaber kun deltager i for såvidt angår indlandet, og iøvrigt kun kan deltage i via den indenlandske generalagent, fordi de ikke selv direkte kan udøve virksomhed i Tyskland. De betingelser, der gælder for at etablere sig i Tyskland, forudsætter en så høj grad af retlig og finansiel selvstændighed, at det med hensyn til deltagelse i aftaler er uvæsentligt, om det udenlandske selskab er repræsenteret ved et datterselskab eller gennem en generalagent.

---

(1) Årsberetning 1961/62, s. 69.

BILAG 5

Driftsomkostningsprocent ifølge undersøgelse fra 1980

(inkl. 5 % kontingent til brandvæsen)

Omkostningsprocent	Erhvervsbrandforsikring		Branddriftstabsforsikring	
	Antal selskaber	Markedsandel	Antal selskaber	Markedsandel
..... til 20	7	5,88	2	7,13
fra 20 til 22	4	0,30	1	0,19
fra 22 til 24	1	0,57	1	0,08
fra 24 til 26	6	5,99	1	0,02
fra 26 til 28	3	0,67	5	0,97
fra 28 til 30	4	3,05	9	7,39
fra 30 til 32	9	15,42	9	19,97
fra 32 til 34	19	15,59	11	5,88
fra 34 til 36	10	7,24	17	20,70
fra 36 til 38	11	3,90	9	3,41
fra 38 til 40	6	8,82	6	6,79
fra 40 til 42	5	2,82	6	7,55
fra 42 til 44	5	0,69	7	4,35
fra 44 til 46	5	0,19	3	0,57
fra og med 46	6	0,40	8	0,27
I alt	101	71,53	95	85,27